

Dorota Tarnowska

Biblioteka Miejska w Łodzi

Oddział Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Łodzi

e-mail: Dorota.Tarnowska@biblioteka.lodz.pl

[Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Kultura czytelnicza młodego pokolenia” – V jubileuszowa edycja (Łódź, 24–25 września 2018)

DOI: <http://dx.doi.org/10.18778/0860-7435.27.13>

W dniach 24–25 września 2018 r. odbyła się V jubileuszowa edycja Międzynarodowej Konferencji Naukowej *Kultura Czytelnicza Młodego Pokolenia*. Od 2010 r. cyklicznie, co dwa lata, gromadzi ona zainteresowanych wymianą myśli i prezentacją najnowszych badań naukowców i praktyków z całego świata, dla których szeroko rozumiana kultura czytelnicza jest ważna i determinuje ich pracę.

Konferencja wpisała się już w kalendarz wydarzeń naukowych miasta i jest wyczekiwana zarówno przez środowisko naukowe bibliologów, psychologów i pedagogów, jak i nauczycieli, bibliotekarzy i innych praktyków z całej Polski.

Celem konferencji był przegląd i ocena stanu badań nad wybranymi elementami kultury literackiej dzieci i młodzieży oraz dyskusja na temat możliwości rozwoju ich zainteresowań i motywacji czytelniczych w XXI wieku. Spotkanie było także okazją do prezentacji dobrych praktyk w zakresie popularyzowania kultury czytelniczej wśród dzieci i młodzieży. Istotnym jej celem było również umożliwienie jej uczestnikom wymiany poglądów, nawiązania kontaktów, a także integracji środowisk teoretyków i praktyków.

Rangę wydarzenia podkreśliły patronaty: Jego Magnificencji Rektora Uniwersytetu Łódzkiego prof. zw. dr hab. Antoniego Różalskiego, Dziekana Wydziału Filologicznego prof. zw. dr hab. Joanny Jabłkowskiej oraz Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Wydarzenie patronatem medialnym objęły: „Biblioteka w Szkole”, „Guliver – czasopismo o książce dla dziecka”, „Poradnik Bibliotekarza”, portal Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich oraz „Przegląd Edukacyjny”. Wśród pozostałych patronów znalazło się IBBY Polska Sekcja, Muzeum Książki Dziecięcej w Warszawie, Polskie Towarzystwo Kawalerów Gutenberga, Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich i Wydawnictwo Naukowe „Śląsk”.

Sponsorami tej edycji konferencji zostały: Biblioteka Publiczna m. st. Warszawy – Biblioteka Główna woj. Mazowieckiego, Grupa Cogito, IBUK Libra, Wydawnictwo Akapit Press, Wydawnictwo Literatura, Wydawnictwo SBP, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.

W Komitecie Naukowym konferencji zasiedli: pomysłodawczyni cyklu i przewodnicząca prof. nadzw. dr hab. Mariola Antczak (Uniwersytet Łódzki, Katedra Informatologii i Bibliologii), prof. dr hab. Bronisława Woźniczka-Paruzel (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, prof. em.), prof. dr hab. Katarzyna Taluć (Uniwersytet Śląski w Katowicach, Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej), prof. dr hab. Bogusława Staniów (Uniwersytet Wrocławski, Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa), dr Agata Walczak-Niewiadomska (Uniwersytet Łódzki, Katedra Informatologii i Bibliologii), mgr Tomasz Piestrzyński (Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego).

Do stałego zespołu Komitetu Organizacyjnego jubileuszowej V edycji Konferencji zaproszono także pracowników Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego oraz przedstawiciela Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich Oddział w Łodzi.

Tradycyjnie dla uczestników konferencji przygotowano materiały konferencyjne w dwóch językach: polskim i angielskim.

Dzięki przeniesieniu obrad z Muzeum Miasta Łodzi (dotychczasowego miejsca organizacji konferencji z tego cyklu) do budynku Wydziału Filologicznego UŁ przy ul. Pomorskiej 171/173 uczestnicy konferencji mogli skorzystać z tłumaczenia symultanicznego w języku polskim i angielskim, zapewnionego przez dr Joannę Pawliczak (Uniwersytet Łódzki).

W konferencji wzięło udział 150 uczestników w tym 34 prelegentów z Polski i zagranicy.

Wygłoszono 34 referaty w tym 8 wystąpień gości z zagranicy (z Bulgarii, Czech, Serbii, Ukrainy, i Węgier).

Nowością edycji jubileuszowej była propozycja udziału w zajęciach praktycznych. W pierwszym dniu konferencji każdy uczestnik miał do wyboru 5 warsztatów związanych z zagadnieniami wspierającymi procesy czytelnicze

i edukacyjne. Największym zainteresowaniem cieszyły się warsztaty *Gra o książkę – grywalizacja w upowszechnianiu kultury czytelniczej* przygotowane przez doktorantów Katedry Informatologii i Bibliologii Uniwersytetu Łódzkiego, Piotra Szeligowskiego i Monikę Wachowicz, pracowników Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Łodzi. Pozostałe tytuły warsztatów to: *Gry planszowe jako element wspierający procesy czytelnicze i edukacyjne* zaproponowane przez dr Alinę Brzuszkę-Kępe i dr. Rafała Kępe z Katedry Informatologii i Bibliologii UŁ; *Literatura dla cyfrowych tubylców: praca z tekstem nieliniowym/grywalnym*, które prowadziła dr Agnieszka Przybyszewska z Katedry Teorii Literatury Instytutu Kultury Współczesnej UŁ; *Aktywne metody pracy z tekstem literackim* – zaproponowane przez Grażynę Walczewską-Klimczak z Biblioteki Narodowej oraz *Rekomendacja 39 – gimnazjalna inspiracja* prowadzone przez Jolantę Pytel z Gimnazjum nr 39 w Zespole Szkolno-Przedszkolnym nr 5 w Krakowie. Łącznie w warsztatach wzięło udział 51 uczestników.

Na konferencji zaprezentowano między innymi wyniki badań dotyczących książki elektronicznej: dr hab. Marek Nahotko (Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa) omówił *Poziom akceptacji książki elektronicznej przez młodego czytelnika*. Pytanie badawcze dotyczyło tempa przyszłego wzrostu publikacji elektronicznych na podstawie opinii młodych użytkowników – studentów. W badaniach zastosowano narzędzie typu TAM (*Technology Acceptance Model*). Kontynuacją tematu było wystąpienie dr Agnieszki Przybyszewskiej (Uniwersytet Łódzki, Instytut Kultury Współczesnej) pt. *Nauczyć e-czytać cyfrowych tubylców. Na marginesie Kate Pullinger, „Inanimate Alice” oraz „iTeach with Alice”*. Prelegentka pokazała, jak czytać e-literaturę, jak ją interpretować, krytycznie analizować oraz doceniać jej wartość. To właśnie bibliotekarze, według Autorki prezentacji, powinni kształtować kompetencje młodych czytelników w tym zakresie. W referacie zaprezentowano projekty wykorzystywane do kształcenia *e-literacies*, zanalizowano *Inanimate Alice* Kate Pullinger, pedagogiczny blockbuster, jeden z najczęściej wykorzystywanych w edukacji tekstów digitalnych. Podjęto także próbę odpowiedzi na pytanie, jak kształtować pokolenie krytycznych e-czytelników.

Dr hab. prof. UŁ Mariola Antczak, dr Grzegorz Czapnik i dr Zbigniew Gruszka zaprezentowali wyniki badań przeprowadzonych w 2017 r. wśród mieszkańców Łodzi dotyczących *Preferencji rodziców dzieci i młodzieży w zakresie modernizacji łódzkich bibliotek publicznych*. Celem badania było zdiagnozowanie czynników mogących zachęcić dzieci do efektywniejszego korzystania z bibliotek. Po przeanalizowaniu materiału ankietowego okazało się, że najważ-

niejsze dla rodziców użytkowników bibliotek łódzkich są: stale aktualizowany księgozbiór, wprowadzenie wspólnej karty bibliotecznej i katalogu on-line.

Interesujące było wystąpienie dr hab. prof. IBL PAN Beaty Śniecikowskiej *Interaktywność, słowografia, dźwiękografia w dzisiejszych książkach dla dzieci*, w którym Referentka omówiła praktyki literackie najmłodszych czytelników.

W podobnej tematyce mieściło się także wystąpienie mgr Magdaleny Kaliszewskiej-Henczel (Uniwersytet Łódzki, Katedra Pedagogiki Wieku Dziecięcego) *Baśń w okowach edukacji* oraz dr Małgorzaty Centner-Guz *Między autorytetem a ... autorytetem – nagradzane książki obrazkowe dla dzieci w ocenach nauczycieli przedszkola*, w którym Autorka zreferowała wyniki badań opinii nauczycieli przedszkolnych na temat książek obrazkowych nagrodzonych w krajowych konkursach. Jako metodę badawczą przyjęła sąd wartościujący. Na początku przypomniła, jak ważną rolę w inicjacji czytelniczej pełni książka obrazkowa, jak istotna jest jej warstwa graficzna. Autorka zwróciła uwagę, iż rynek książki dla najmłodszych jest bardzo bogaty, niestety nie zawsze są to pozycje wartościowe. Dlatego bardzo ważną w tym aspekcie rolę pełni Polska Sekcja IBBY, która od lat organizuje konkurs *Książka Roku Polskiej Sekcji IBBY*, wylaniając m.in. dobre książki obrazkowe z artystycznymi ilustracjami oraz ciekawą koncepcją graficzną.

Prof. nadzw. dr hab. Beata Szczepańska (Uniwersytet Łódzki, Katedra Historii Wychowania i Pedagogiki) zaprezentowała referat *Rozwijanie kultury czytelniczej w łódzkich przedszkolach*, przygotowany wspólnie z Mirosławą Walczak. Pozostając w temacie czytelnictwa najmłodszych, dr Agata Walczak-Niewiadomska (Uniwersytet Łódzki, Katedra Informatologii i Bibliologii) przedstawiła wyniki badań w zakresie usług dla dzieci w wieku 0–5 i ich rodziców (*Polska biblioteka publiczna bardziej rodzinna*).

Bardzo ciekawe i wyczekiwane było wystąpienie Mirosława Jindry (Masarykova Univerzita, Pedagogická fakulta) *Homoseksualizm w literaturze dla dzieci – dzieci i homoseksualne rodzicielstwo*. Temat homoseksualizmu jest wciąż bardzo trudny. Także w literaturze dziecięcej, w której pojawia się od lat 80. XX wieku, wzbudza kontrowersje. Obecnie, jak zaprezentował autor, dominują trzy główne tematy: coming out, życie homoseksualistów i homoseksualne rodzicielstwo.

Środowisko łódzkich bibliotekarzy czekało na wystąpienie Pawła Brauna, od stycznia 2018 r. dyrektora Biblioteki Miejskiej w Łodzi, który zaprezentował *Nieodkryty potencjał bibliotek. Co nowoczesna biblioteka oferuje młodym ludziom?* W swoim wystąpieniu zwrócił uwagę na zmianę charakteru bibliotek bez względu na to, na jakiego odbiorcę są one nastawione. Za R. Davidem Lankesem powtórzył: „Bad Libraries build collections. Good libraries build services (of which a collection is only one). Great libraries build Communities”. (Zł

biblioteki tworzą kolekcje. Dobre biblioteki tworzą usługi, z których tylko jedna jest zbiorem. Wielkie biblioteki budują społeczności). Zaprezentował też jego najnowszą publikację *The New Librarianship Field Guide*, w której autor wskazuje, w jaki sposób można radykalnie wprowadzać pozytywne zmiany w swoich społecznościach lokalnych. Przed Biblioteką Miejską, powstałą w styczniu 2018 r. z połączenia bibliotek pięciu łódzkich dzielnic, także stoją ambitne wyzwania, na których efekty mieszkańcy Łodzi czekają z niecierpliwością. Jednym z nich są nowe karty biblioteczne, które będą funkcjonować w Bibliotece Miejskiej w Łodzi od przyszłego roku wraz z nowym systemem bibliotecznym. Skierowane będą do trzech grup wiekowych: dzieci młodszych, młodzieży i użytkowników dorosłych. Karty będą także umożliwiały niższe opłaty wstępu do wielu instytucji w mieście oraz na wydarzenia dedykowane dla danej grupy wiekowej.

Czytelnictwo młodzieży leżało w kręgu zainteresowań także innych prelegentów. Dr Sylwia Bielawska (Biblioteka Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu) przedstawiła *Analizę rynku wydawniczego za lata 2010–2016 pt. Co czytają nastolatki?* Na podstawie danych z GUS, Biblioteki Narodowej, Biblioteki Analiz oraz Polskiej Izby Książki Prelegentka podjęła próbę analizy rynku wydawniczego dla młodzieży w latach 2010–2016 zarówno ilościową, jak i jakościową. W swoim wystąpieniu omawiała determinanty tego okresu: sukces J. K. Rowling, zmiany oferty wydawniczej coraz częściej opartej na licencjach zagranicznych, nastawienie bardziej na sukces komercyjny niż na jakość merytoryczną tekstu. Zwróciła także uwagę na ożywienie środowisk związanych z rodzimym rynkiem.

Wyniki podobnych badań zaprezentował także dr Kamil Kuracki (Akademia Pedagogiki Specjalnej, Zakład Terapii Pedagogicznej) w wystąpieniu zatytułowanym *Praktyka czytelnicza dorastających uczniów – stosunek do książki i znaczenie czytelnictwa dla rozwoju psychospołecznego adolescentów*. Zwrócił on uwagę, iż życie umysłowe człowieka rozwija się poprzez używanie kodów kulturowych. Czytamy książki, by odkryć, kim jesteśmy. Dla młodzieży najważniejsze wyznaczniki dobrej książki to czas i miejsce zdarzeń, rodzaj opisów i typ bohatera. Powody, z jakich młodzi ludzie sięgają po książki to chęć oderwania się od rzeczywistości, zapomnienie o codzienności oraz traktowanie czytania jako sposobu na nudę, relaks i odpoczynek, poszerzanie wiedzy i słownictwa, przeżywanie przygód, rozwijanie wyobraźni i osobowości.

Dr Kamila Słupska (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Zakład Pedagogiki Społecznej) swoim komunikatem *Ważna czy nieistotna? Książka w codzienności współczesnej młodzieży* zwróciła uwagę na rolę książki w życiu młodych ludzi. Bardzo ciekawe było również wystąpienie dr hab. prof. UP Michała Rogoża (Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie, Instytut

Nauk o Informacji) na temat skandynawskiej powieści detektywistycznej dla dzieci i młodzieży w polskiej przestrzeni medialnej.

Uwagę uczestników zwróciło także wystąpienie Moniki Janusz-Lorkowskiej (Fundacja Kultury „Dwukropek”) *Prosumpcja książki dla dzieci i młodzieży a promocja czytelnictwa*. Autorka wyjaśniła znaczenie terminu *prosumpcja* nie tylko w dziedzinie książki, ale także w szerokim kontekście w wielu dziedzinach życia. Zaprezentowała także wybrane aktualne przykłady prosumpcji książki dla dzieci i młodzieży w Polsce oraz ich wpływ na promocję czytelnictwa. Podjęła również próbę oszacowania zasięgu prosumpcji w kulturze czytelniczej młodego pokolenia oraz znalezienia odpowiedzi na pytanie o rolę i miejsce współczesnych bibliotek w odniesieniu do tego zjawiska.

Kolejny referat – dr. Mikołaja Ochmańskiego (Uniwersytet Warszawski, Katedra Książki i Historii Mediów) *Blogujący rodzice – opinie na temat książek dla dzieci na łamach blogów* prezentował rolę rodziców w kształtowaniu gustów czytelniczych zarówno dzieci, jak i ich rodziców.

Zaprezentowano także nawyki czytelnicze bułgarskich uczniów w wieku do 11 lat na podstawie wyników badań dr Lubomiry Parijkovej oraz dr Polly Mukanovej (*Współczesne praktyki czytelnicze w Bułgarii*).

Prelegenci pochylili się ponadto nad zagadnieniami prasy i czasopism. Dr hab. Magdalena Przybysz-Stawska (Uniwersytet Łódzki, Katedra Informatologii i Bibliologii) przedstawiła zarys problematyki związanej z *Polską prasą katolicką dla młodzieży w latach 1989–2014*. Nie tylko scharakteryzowała ten typ prasy, ale również omówiła reprezentatywne dla niej tytuły i postawiła interesujące pytanie, dlaczego periodyki tego typu nie cieszą się, na co wskazują ich nakłady, zbyt dużym zainteresowaniem odbiorców.

Dodatkową atrakcją dla wszystkich uczestników w drugim dniu konferencji była wycieczka do kompleksu EC1 Łódź – Miasto Kultury.

W trakcie konferencji jej uczestnicy mieli również okazję, dzięki wystąpieniom sponsorów, poznać ofertę wydawniczą Agencji Wydawniczej Aga-Press (Warszawa), Wydawnictwa Akapit Press (Łódź), Wydawnictwa Literatura (Łódź) oraz Wydawnictwa Uniwersytetu Łódzkiego.

W trakcie pierwszego dnia spotkania rozlosowano zestawy książek dla bibliotek, ofiarowane przez sponsorów.

Obrady zakończyła prof. Mariola Antczak, dziękując Komitetowi Organizacyjnemu za pracę przy organizacji konferencji.

Poklosiem konferencji będzie recenzowana publikacja, która pozwoli raz jeszcze sięgnąć do najciekawszych wyników badań i wystąpień.

Kolejna, VI edycja konferencji, zaplanowana jest na 2020 rok.